

ПРАВОСЛАВНИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

**СРПСКА ТЕОЛОГИЈА ДАНАС 2017.
ДЕВЕТИ ГОДИШЊИ СИМПОСИОН
ПЕТАК, 26. МАЈ 2017.**

ПРОГРАМ РАДА

- 10.00 Отварање скупа и поздравна реч*
Протојереј-ставрофор проф. др Радомир В. Поповић,
управитељ Института за теолошка истраживања
- 10.10 Рад по секцијама
- 12.30 Пауза
- 12.45 Рад по секцијама

* Учионица бр. 3.

Предвиђено је да предавања трају десет минута.

Радове доставити у електронском облику путем електронске поште на адресу std@bfspc.bg.ac.rs

Рок за предају рукописа је 01. новембар 2017.

УЧИОНИЦА БР. 3 (II спрат)

модератори: др АЛЕКСАНДАР ЂАКОВАЦ, др ИВИЦА ЧАИРОВИЋ

др АЛЕКСАНДАР ЂАКОВАЦ

Православни богословски факултет, Универзитет у Београду

МАР ЈАКОВ НИЗИБИЈСКИ: ИМПЕРИЈАЛНА ПОЛИТИКА И АСКЕТСКА ПРАКСА

Однос Цркве и државе у првих пет векова хришћанства еволуирао је брзо и радикално. Хришћани су од прогоњене мањине постали државна Црква. Процес империјализације Цркве није прошао без отпора, чији је монаштво радикални израз. Ипак, врло брзо, отпочео је процес реинтеграције монаштва у империјални поредак, што се може детектовати у хагиографској литератури. Упечатљиви пример су Житија Мар Јакова Низибиског, у којима је он приказан као аскета и чудотворац али и као ревносни поданик византијске Империје, који активно учествује у њеним ратовима против непријатеља. Лик светитеља се тако, од строго хришћанског, трансформише у империјалног хероја, кроз нарочито стварање паралеле између борбе са јеретичима, овде Аријем, и непријатељима Царства, овде Персијанцима. Развој хагиографске литературе показује трансформације у складу са тежњом ка симфонијском односу цркве и државе, што је посебно видљиво на примеру Мар Јакова, као припадника не-грчког дела популације.

др ИВИЦА ЧАИРОВИЋ

Православни богословски факултет, Универзитет у Београду

ОДНОС ВИЛИЈЕМ ОСВАЈАЧ (1066-1087), ПРВОГ КРАЉА НОРМАНСКЕ ЕНГЛЕСКЕ, СА РИМСКИМ ЕПИСКОПИМА

После битке код Хејстингса 1066. године Енглеска је добила новог владара, који није био Острвљанин, већ је био представник норманског народа који је је у том периоду представљао велику опасност за целу Западну Европу, па и за Рим. У овом раду ће бити синтетички описан историјски контекст владавине Вилијема Освајача (1066-1087) са основним биографским подацима овог владара. Пошто је Енглеска вековима пре тога била духовно везана за римског епископа, веома је значајно да се утврди какав је био однос првог краља норманске Енглеске, који је био освајач Британског острва и узурпатор енглеског трона, са првојерархом Рима. Преко писама и мемоарских записа у другој половини 11. века може да се стекне утисак да је однос између Рима и Вилијама Освајача био пријатељски и да је папа – углавном – подржавао делатност норманских народа у најсевернијим пределима Западне Европе, који су од 6. века гравитирали Риму у свим сегментима духовног живота. Овај рад може да представља иницијално истраживање односа римских папа са западно-европским владарима у периоду од раскола хришћанске Цркве (1054) до првог крсташког похода, којим ће додатно бити дестабилизирани односи између Источне и Западне Цркве.

АЛЕКСАНДАР СТОЈАНОВИЋ

доктор теологије

О ДУБЉЕМ ЕТИМОЛОШКОМ ЗНАЧЕЊУ СТАРОГРЧКИХ ТЕРМИНА ΠΡΟΣΩΠΟΝ И ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ

У данашњем грчком језику термини *πρόσωπο* и *ύπόσταση* прилично су задржали своје некадашње значење. За реч личност Грци у највећем броју случајева употребљавају реч *πρόσωπικότητα*. Ово излагање има за циљ да расветли старогрчки појам *πρόσωπον* и да покаже да је он имао односни, личносни карактер још пре употребе у древним позоришним трагедијама.

др Владимир Коцвар

Православни богословски факултет, Универзитет у Прешову, Словачка

АНТИМИНСИ У СЛОВАЧКОЈ ИЗ ПЕРИОДА ЕПИСКОПА БИТОЉСКОГ ЈОСИФА (ЦВИЈОВИЋА)

Упркос краткотрајном деловању Епископа битољског, потоњег Митрополита скопског Јосифа (Цвијовића) на територији Карпатске и Прјашевске Русије, његове активности су умногоме помогле обнављању Православља на овим територијама. Проблем више јурисдикција у поменутих областима, свакако, је допринео и томе да је Епископ Јосиф одлучио да прегледа и унифицира антимиинсе у тадашњим православним парохијама. До данашњег дана се зна за шест таквих антимиинса на територији Словачке, од којих су три у сталној богослужбеној употреби, док је један у приватом поседу, а два су била замењена новим антимиинсима и од тада се не зна њихова судбина, али се поуздано зна да су свих шест антимиинса са потписом Епископа Јосифа. У овом раду биће описани поменути антимиинси.

САША АНТОНИЈЕВИЋ

докторанд – Православни Богословски факултет, Универзитет у Београду

КОНКОРДАТСКА КРИЗА 1937. ГОДИНЕ – ТРАГАЊЕ ЗА УЗРОЦИМА

Преглед догађаја у Краљевини Југославији тридесетих година наводи на закључак да је један од пресудних узрока за појаву Конкордатске кризе 1937. године био прогон православног хришћанског живља у западним крајевима Краљевине југославије.

БОЈАН ГРУЈЧИЋ

докторанд – Православни Богословски факултет, Универзитет у Београду

ЈУРИСДИКЦИОНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ РУСКЕ ЗАГРАНИЧНЕ ЦРКВЕ НА КАНОНСКИМ ТЕРИТОРИЈАМА ПОМЕСНИХ ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА ПРЕМА СЕРГИЈУ ВИКТОРОВИЧУ ТРОИЦКОМ

У раду се анализирају ставови чувеног руског канонисте – професора Сергија Викторовича Троицког о јурисдикционим компетенцијама Руске Заграничне Цркве на канонским територијама Помесних Православних Цркава (првенствено Цариградске Патријаршије и Српске Православне Цркве), као и увиди Троицког у повремене конфликте заграничних руских архијереја са локалним црквеним властима између два светска рата, који су били изазвани паралелизмом црквених структура.

МАРКО ШУКУНДА

докторанд – Православни Богословски факултет, Универзитет у Београду

УЛОГА ЦАРА КОНСТАНТИНА У РЕШАВАЊУ ЦРКВЕНИХ ПРОБЛЕМА ПОСЛЕ МИЛАНСКОГ ЕДИКТА -ДОНАТИСТИЧКИ РАСКОЛ-

У првом делу рада аутор износи опште податке о односу религије и Римског царства стављајући посебан акценат на однос Царства према хришћанима у прва три века. У другом делу рада ће се говорити о Константиновом признавању хришћанства и давању разних повластица хришћанској Цркви. Управо ове велике повластице су утицале да се донатистички спор рашири и да захтева уплитање цара и државне апаратуре у његовом решавању. У завршном делу рада ћемо покушати дати објективну анализу колико је цар Константин успео у својој намери сузбијања донатистичког раскола.

СЛОБОДАН- БОБАН ЈОКИЋ

магистар теолошких наука

ПРАКСА САМОПРИЧЕШЋИВАЊА

У раду обрађујемо заборављену древну хришћанску праксу самопричешћивања. Под овом праксом се подразумејавало да вјерни односе дјелове Светога Хљеба својим кућама како би се сами причешћивали седмичним данима када није служена Литургија (или у другим околностима када се није могла служити Литургија као што су, на примјер, били прогони хришћана). Исти обичај је био самопричешћивање монаха по пустињама. Покушаћемо да одговоримо на питање када је настала и које су околности довеле до тога да нестане ова стара пракса?

МР ЉУБИША КОСТИЋ

професор Богословије у Нишу

ПОМИЊАЊЕ НЕБЕСКИХ СИЛА У ГРЧКИМ И СЛОВЕНСКИМ ПРОСКОМИДИЈАМА

У раду говоримо о развоју и разлици помена „арханђела и свих небеских сила” у савременим грчким и словенским Проскомидијама. Код грка и бугара у проскомидији се помињу анђели док у осталим словенским проскомидијама то није случај. Заступници грчке праксе код нас (Јустин Поповић, Атанасије Јевтић...) виде васељенско-космолошку димензију јединства Цркве у чину Проскомидије.

ЛАЗАР ПАВЛОВИЋ

мастер теологије

ПРВА ПЕТРОВА ПОСЛАНИЦА 2, 4-10 (КРАТКО ЕГЗЕГЕТСКО ИСТРАЖИВАЊЕ)

У овом кратком егзегетском истраживању аутор поклања своју пажњу Првој Петровој Посланици 2, 4-10. Поменути одељак на један врло специфичан и прецизан начин у себи интегрише старозаветне мотиве, изражене у новозаветном контексту, јасним христолошким језиком. На темељу употребе старозаветних мотива у христолошком контексту, одељак репрезентује изградњу древнохришћанског еклисиолошког исказа. Пажња аутора је прво усмерена на одређивање граница одељка, те потом на кретање речи и мотива унутар истог, као и на саму структуру перикопе. Аутор курсор свог истраживања окреће и ка јеврејској егзегетској пракси коју сматра веома утицајном на аутора Посланице, пре свега у смислу коришћења и слагања цитата и алузија. Главни носиоци одељка су изрази: „камен“, „дом духовни“, „свештенство (свето и царско)“, „народ“, као и мотиви изабраности и светости народа Божијег. Сваки од ових израза проматра се посебно и сагледава њихов значај за конструисање поруке овог одељка.

АЛЕКСАНДАР ЧАВКА

докторске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду

ОДНОС МОНАХА ПУСТИЊАКА ПРЕМА СВЕТОЈ ТАЈНИ ЕВХАРИСТИЈЕ

Сазнања о древном монаштву црпимо из монашке – духовне литературе, која је настајала у великим монашким срединама, као што су били Египат, Синај, Палестина, а чија се особеност састоји у томе што је првесвештено заснована на искуству. Изучвајући ове текстове са намером да расветлимо схватање поста и Евхаристије у раном монаштву посебну пажњу су привукли одељци који, чини се, иду толико далеко да указују да је монашки аскетизам заменио Евхаристију. Чини се као да су поједини монаси имали извесну дозу неповерења, или боље речено, равнодушности према Литургији. Томе у прилог иду и описи из живота блажених мушкараца и жена, за које пребивање деценијама на пустим местима, без Евхаристије, није било необично. Овај рад за интенцију има проблематизацију и контекстуализацију наведених текстова.

БРАНИСЛАВ НЕДИЋ

докторске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду

ПОЛЕМИКА У ПРАВНИЧКИМ КРУГОВИМА ИЗАЗВАНА ДОНОШЕЊЕМ БРАЧНИХ ПРАВИЛА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ 1933. ГОДИНЕ.

Брачна правила усвојена 09. јуна 1933. године, ступила су на снагу 01. септембра 1934. године. Што се тиче самог њиховог садржаја, све примједбе уперене против њих биле су усмјерене углавном на само право Српска православна црква да самостално регулише брачно законодавство, које је тобож било несагласно са државним. Против тада донесених Брачних правила Српске православне цркве, била је покренута права кампања у лаичким дневним листовима (Политика), али и на Правном факултету у Београду (Архив за правне и друштвене науке). Троицки је међу првима устао у одбрану Брачних правила, што доказује да су све замјерке претходно упућене на Брачна правила, биле у циљу њихове корекције, како би што боље служиле на корист Цркви. Дакле, Троицки као човјек Цркве, поред дјела писаних у тону расправе (Црквена надлежност у брачном праву), улазио је у отворену критику са тадашњим критичарима Брачних правила, као што су професори Чедомиљ Митровић и Радован Казимировић, као и православни свештеници Љубо Влачић и Љубомир Богићевић.

ДАРКО Б. ЈЕЛИЋ

теолог

ЦРКВЕНИ ПИСАЦ ПРОТА ВАСИЛИЈЕ НИКОЛАЈЕВИЋ; 175 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА

Прота Василије Николајевић, иришки парох, у широј црквеној јавности познат је само по једном свом делу, по књизи *Велики ѿиѿиѿик*, која се у црквеном жаргону и назива *Николајевићев ѿиѿиѿик*. Готово је потпуно непознато, или боље речено, мало коме је познато у нашој црквеној јавности да *Велики ѿиѿиѿик* није једино црквено-књижевно дело проте Василија Николајевића. Идеја је да се овим радом, кроз краћи животопис и навођењем главних црквено-књижевних дела, у години његовог јубилеја, прикаже и осветли личност овог изузетног, али од очију јавности скривеног пастира Цркве Христове.

ДР ПАВЛЕ ЈОВИЋ

Народна библиотека Србије, Београд

РУСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ О ПАТРИЈАРХУ ВАРНАВИ РОСИЋУ

После нагле смрти српског патријарха Варнаве (1880-1937), па до недавно, Срби су мало написали о овом црквеном великодостојнику. Руски црквени историчар, емигрант, Владислав Албинович Мајевски (1893-1975), који је био најбољи познавалац живота и времена у коме је патријарх Варнава живео, оставио нам је прву монографију још за његовог живота на руском језику (Сербский патриарх Варнава и его время, 1931). У раду ће бити дискутовано мишљење о конкордатској кризи из пера руског богослова и правника Сергеја В. Троицког (1878-1972) и српског богослова и правника Марка Цемовића (1873-1941), који су 1937. године први образложили разлоге да се не прохвати конкордат.

НЕБОЈША МАЛЕШЕВИЋ

докторске студије, ПБФ Универзитета у Београду

РИМОКАТОЛИЧКИ КОНЗЕРВАТИВИЗАМ ПОЧЕТКОМ XX ВИЈЕКА

Примарна интенција рада јесте приказ могућег конзервативизма у Римокатоличкој цркви у првој половини XX вијека. У раду ћемо преиспитати теолошке претпоставке учења папе Пија IX, првенствено његове енциклике *Quanta cura*, која у виду додатка садржи *Syllabus errorum*, листу осамдесет заблуда философских праваца, либералистичке и комунистичке идеологије као и новог друштвеног поретка који се формирао. Пажњу ћемо обратити и на енциклику папе Лава XIII *Providentissimus Deus* (1893) као и на познату енциклику папе Пија X *Pascendi Dominici Gregis* (1907). Последња ће бити у центру нашег истраживања свакако због мјеста коју заузима у периоду „модернистичке кризе“ који врхуни заклетвом против модернизма (1910). На крају ћемо укратко изложити учење Другог ватиканског сабора о поменутој тематици и приказати евентуалне разлике у приступу познатом проблему.

РАДОШ МИРКОВИЋ

докторске студије, Православни богословски факултет Универзитет у Београду

ВРЕМЕ МОЛИТВЕ У ДНЕВНОМ КРУГУ ПО АПОСТОЛСКИМ ЕВХОЛОГИЈИМА

Богослужење Цркве је по својој суштини молитва. Оно је неодојиво од времена, јер оно оприсутњује есхатолошку стварност Царства Божијег у историји. Временска структура богослужења, односно молитве се формирала у најранијем периоду историје Цркве. Зато као полазну тачку за ово истраживање узети најстарије документе богослужења: Св. Писмо и тзв. Апостолске евхологије. Они ће пружити увид у историјски развој дневног система богослужења и дати његово теолошко тумачење.

УЧИОНИЦА БР. 4 (II спрат)

модератори: др Драган Ашковић, др Миљана Матић

др Драган Ашковић

Универзитет у Београду, Православни богословски факултет

УЛОГА ПЕВАЊА У КОНСТИТУИСАЊУ (ПРАВОСЛАВНОГ) ХРИШЋАНСКОГ ИДЕНТИТЕТА

Полазећи од чињенице да су све православне цркве националне у раду се разматра чиме се остварује такав конфесионални идентитет. Будући да се песништво и певање кроз историју испољавало најпре као стваралаштво, интерпретација а данас као пасивни конзумеризам, поставља се питање на који начин црквено богослужбено песништво доприноси остваривању конфесионалног и националног идентитета.

др Јелена Ердељан, др Иван Стевовић

Одељење за историју уметности, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

САКРАЛНА ТОПОГРАФИЈА СРЕДЊОВЕКОВНЕ СРБИЈЕ

У овом раду биће разматрана питања везана за принципе на којима је заснована и главне тачке идејно-просторне мапе сакралне топографије средњовековне Србије, почевши од формативног периода немањинске државе и закључно са последњим годинама Деспотовине. Биће разматрана питања везана за феномен преношења светости, мобилности места, визуелно-просторно изражавање поменутих феномена и питање емулације и апропријације у српској средњовековној култури универзалних принципа који леже у основи настајања сакралне топографије хришћанске икумене. Поседна пажња биће усмерена на кључне тачке сакралне топографије средњовековне Србије од 12. до 15. века – Хиландар, Рас, Студеницу, Жичу, Пећку патријаршију, Београд и Смедерево.

др Бранка Вранешевећ

доцент, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за историју уметности

ВИЗУЕЛНА ДИНАМИКА: НАСЛЕЂЕ АНТИЧКЕ УМЕТНОСТИ НА ПРИМЕРУ РАНОХРИШЋАНСКИХ ПОДНИХ МОЗАИКА МЕДИТЕРАНСКОГ СВЕТА

Са развојем култа реликвија, места смрти и сахране, кроз визуелни медиј у виду фреско-сликарства у катакомбама заједно са натписима имена покојника, амулета, и напослетку развоја црквене уметности до саме грађевине и њеног опремања, развоја мартријума а потом и баптистеријума, хришћанска религија дугује у најдиректнијем смислу наслеђу грчко-римске и хеленистичке културне традиције. Видљиви а истовремено и тактилни развој уметности у виду реликвија, амулета и евлогија чини експлоатацију материјалне културе медитеранског културног круга Римског царства значајнијом. Стога видимо да су хришћани успели нешто што до сада ни једна религијска група није постигла, а то је преобликовање и трансформација политеистичких ривала, у виду римског паганског наслеђа, за сопствене потребе. У томе су били врло успешни јер је хришћанство у својој сржи нудило спас, односно универзализам спасења у телу и крви Христовој, те боравак у рајском врту. У овом раду бавићемо се развојем и ширењем различитих тема и мотива грчко-римског и хеленистичког наслеђа у хришћанској визуелној култури подних мозаика у периоду раног хришћанства.

др Миљана Матић

историчар уметности, независни истраживач, Сарадник Музеја Српске православне цркве

НЕКИ РАЗЛОЗИ ЗА ПОЈАВУ ЈЕДНЕ НЕУОБИЧАЈЕНЕ ТЕМЕ НА ИЗГУБЉЕНОМ НАДВЕРЈУ ИКОНОСТАСА МАНАСТИРА ГОРИОЧ: ХРИСТОС У ГРОБУ СА БОГОРОДИЦОМ И СВЕТОМ АНОМ (1655/1656)

У склопу истраживања српског иконописа обновљене Пећке патријаршије (1557–1690), међу скоро пет стотина проучених дела, пронађен је снимак надверја које се на иконостасу манастира Гориоч налазило до шездесетих година прошлог века, а сада је изгубљено. Док се на надверјима овог раздобља најчешће сликају Гостољубље Аврамово и Недремано око, на остварењу из Гориоца приказана је ретка и у српској средини неуобичајена тема Христа у гробу са Богородицом и Светом Аном. На основу ктиторског натписа, прочитаног са снимка, зна се да је дело настало 1655/1656. године средствима приложника Рашка. У тексту се разматрају изглед иконостаса манастира Гориоч и питања ауторства, тематике и иконографије дела које се анализира, као и неки теолошки разлози за појаву теме Христа у гробу, а посебно учешћа Богородичине мајке, Свете Ане, у њој.

НИКОЛА ПИПЕРСКИ

докторанд, Одељење за историју уметности, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

У ПРИЛОГ РАЗМАТРАЊУ ДАТОВАЊА ГРАЂЕВИНСКИХ СЛОЈЕВА ЦРКВЕ ФРАЊЕВАЧКОГ САМОСТАНА СВЕТЕ МАРИЈЕ У БАЧУ НАСТАЛИХ ТОКОМ СРЕДЊЕГ ВЕКА

Овај рад је посвећен проблемима везаним за одређивање времена настанка различитих градитељских слојева цркве средњовековног фрањевачког самостана Свете Марије у Бачу. На основу података из самостанске хронике, која уједно чини први сачувани писани запис о манастиру, а који је настао у 18. веку, сазнајемо да су грађевину подигли 1169. године припадници витешко-монашких редова, те да је храм почетком 14. века прешао у руке фрањеваца. Последњих година је на основу археолошких истраживања најстаријих градитељских слојева покренуто питање могућности ранијег датовања грађевине и њеног подизања на темељима неког старијег сакралног објекта. Такође, чињеница да је самостанска хроника настала тек у 18. веку поставља питања веродостојности њених података као историјског извора. Овај рад је посвећен упоредном разматрању историјских околности, писаних извора, археолошких и архитектонских истраживања у циљу преиспитивања одрживости до сада публикованих хипотеза.

БРАНКО РАДОВАНОВИЋ

докторске студије, Православни богословски факултет у Београду

ЛАВ ТОЛСТОЈ И ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

Лав Толстој представља једног од најутицајнијих светских књижевника. У богатом књижевном опусу грофа Лава Толстоја, налазимо неколико књижевних дела у којима он покушава да доведе у питање фундаменте хришћанске вере. Због оваквих његових ставова и његовог „учење“ о Цркви, Синод Руске Цркве га је искључио из црквене заједнице. Његова екскомуникација је изазвала велике полемике у тадашњој Русији, а и сам је одговорио Синоду о акту његовог искључења. Будући да се Толстој није покајао, упокојио се изван окриља Цркве. Сретавши се са овим питањима и данас, нарочито када се од угледних руских књижевника покреће питање „рехабилитације“ Толстоја, потребно је дати једну детаљну анализу и сагледати ставове Толстоја и реакцију Православне Цркве.

НЕБОЈША ДАБИЋ

докторант на Филозофском факултету на катедри за Историју уметности

ПРАВНА И ЦРКВЕНО-УМЕТНИЧКА РЕЦЕПЦИЈА КРУНИСАЊА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ

Крунисањем Стефана Првовенчаног, српске земље нису први пут проглашене за краљевину али је његово крунисање имало највећу рецепцију у целокупном животу краљевства. Промене се огледају у архитектури владарских задужбина у подизању великих спољних припрата, у организацији црквеног живота у аутокефалији српске Цркве а у црквеној уметности, као немом сведоку ових догађаја, у стварању чисто српких историјских сцена. Средњовековни биографи светог Саве и краља Стефана Првовенчаног су веома шкрти са информацијама о догађају од оволиког значаја. На основу књига дворског церемонијала, евхологиона и радова из црквене уметности који обрађују тему крунисања, рад ће покушати да разјасни догађаје како око крунисања Стефана Првовенчаног тако и око канијих крунисања у српској историји.

ПАВЛЕ ПАВЛОВИЋ

мастер историчар

МОНАСИ У ОДБРАНИ ХИЛАНДАРА ОД 1307. ДО 1309. ГОДИНЕ

Обновљено Византијско царство Палеолога било је и сувише ослабљено да би се самостално супроставило све већем јачању и ширњу Турака у Малој Азији. Ослањање на стране плаћенике било је исцрпљујуће за царске ризнице. Велике најамничке компаније које су се окупиле око Цариграда биле су већа претња за послодавца уколико нису биле адекватно плаћене и награђене за своје услуге. У сред таквог обрачуна цара Андроника II Палеолога и Каталаних плаћеника нашле су се монашке заједнице на Светој Гори. У раду ће се испитати појединости око одбране самог манастира, стање његових бедема, нападачка тактика најамника, метод одбране и ратничка улога монаха у овим догађајима. Посебно важно ће бити упоредити одбрану Хиландара и одбрану других Светогорских манастира.

МАРКО ПАВЛОВИЋ

мастер теологије и права

ПОЈАМ ПАРОХИЈА У САВРЕМЕНИМ УСТАВИМА ПОМЕСНИХ ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА

Парохија као хришћанско сабрање којим началствује свештеник, послат од стране епископа, је нешто што је доживело промену кроз векове. Цркву и њену еклисиологију је установио Спаситељ, али ће је обликовати векови у којима је постојала као и политичке, културне и социолошке околности у којима је ширила Реч Господњу. Како је парохија данас устројена у Помесним православним црквама може се видети кроз њихове уставе. Она је ту дефинисана и омеђена и еклисиолошки заокружена. Гледајући у уставе Руске, Српске, Бугарске, Румунске, Кипарске цркве види се да парохије имају различита тела и другачији облик који је био условљен околностила у којима делују. Која је улога *Комисије за ревизију* у парохијама Руске православне цркве, шта је *Парохијски комитет* у парохијама Румунске православне цркве, ко су чланови јединог парохијског тела Бугарске православне цркве, *Црквеној наставијесива*, а која су поља деловања јединог парохијског тела, *Парохијској одбора*, Кипарске православне цркве прочитаће се из чланова устава ових Помесних цркава.

МИЛКА МАНОЈЛОВИЋ

мастер студије, Православни богословски факултет, Универзитета у Београду

НАЧАЛСТВО БОГА ОЦА У ДЕЛИМА СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ВЕЛИКОГ

Кападокијски Оци су оставили Цркви најсавршеније учење о Светој Тројици. Оно је бивало основа и врх теологије потоњих отаца Цркве. Свети Василије, који је и сам припадао Кападокијским Оцима, оставио нам је у својим делима систематско излагање о Светој Тројици. Нас конкретно интересује какво је учење Светог Василија Великог о Богу Оцу као Началнику. Предмет овог рада, дакле, јесте да се на основу више списа Светог Василија Великог, уједно правећи и компарацију са осталим Кападокијским Оцима, а и са другим каснијим Оцима, као и са савременијим учитељима Цркве, покаже јединство теолошке мисли када су у питању догмати о Богу Оцу као Узроку у Светој Тројици.

СЛОБОДАН МИЛАШИНОВИЋ

мастер студије, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду

НЕКРОЛОЗИ О МИТРОПОЛИТУ МИХАИЛУ ЈОВАНОВИЋУ

Митрополит Михаило Јовановић је умро 5. фебруара 1898. године. Готово сви часописи на српском језику пренели су вест о митрополитовој смрти. У раду ћемо анализирати некрологе о митрополиту Михаилу и кроз њихов садржај сагледати живот и дело митрополита Михаила.

ИГОР ИВКОВИЋ

магистар теолошких наука

УЏБЕНИЦИ ВЕРОНАУКЕ ЗА ГИМНАЗИЈЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ У СРБИЈИ У ПРОТЕКЛА ДВА ВЕКА

Циљ овог рада је да прикаже уџбенике веронауке који су се користили у гимназијама и средњим школама у Србији од ослобођења од турског ропства до данас. Како не постоји каталог ни библиографија уџбеника за основне и средње школе из веронауке у протекла два века њеног постојања у Србији, то ће овај рад значајно допринети овој теми. Рад приказује ауторе, наслове и изгледе уџбеника веронауке за гимназије у средње школе у овом периоду.

ВЕЛИБОР МАРТИНОВИЋ

мастер археолог и дипломирани теолог, докторанд Филозофског факултета у Београду

ФИЛИСТЕЈЦИ–ПОРЕКЛО И ИДЕНТИТЕТ

У Библији познати као највећи непријатеља Јевреја од периода формирања државе (X век пре Хр.) до разарања Јеруслаима и вавилонског ропства (VI век пре Хр). Њихово досељавање на Левант приписано је „великој егејског сеоби“ и групи тајанствених народа које египатски извори називају „народи са мора“. Историјски записи и археолошки извори су, међутим, по овом питању на много места противречени. У Канаану Филистејци су створили особену културу – спој егејских корена и левантски утицаја. Два суседна народа (Филистејци и Израиљци) имаће кроз историју много додирних тачака: (1) истовремено досељавање у Канаан (2) не сасвим јасно порекло и етногенезу (3) претендовање на исту територију (4) дуг историјат међусобних сукоба и утицаја и (5) заједничку судбину од стране завојевача (Асираца и Нововавилонца). Оно у чему ће се судбина ова два народа суштински разликовати јесте то што ће после вавилонског ропства Филистејци заувек нестати са историјски сцене, док ће јеврејски народ наставити свој историјски пут.

НИКОЛА БАКИЋ

теолог и религиолог; наст. Верске наставе

КРИЗА ИДЕНТИТЕТА, ПАТОЛОГИЈА ЗЛА И ФЕНОМЕНОЛОГИЈА СВЕТОСТИ У ДЕЛУ СВ. ЈОВАНА ЛЕСТВИЧНИКА (ПРОЛЕГОМЕНА ЗА АНТРОПОЛОГИЈУ СВЕТИТЕЉСТВА)

Намера овог рада била би да испита “психолошко значење” оног што данас подразумевамо под термином криза идентитета, као и расветљавање феномена светости и патологије зла у Лествици и Поуци пастиру Св. Јована Лествичника. Рад се, између осталог, бави и анализом саме идеје Лествице, радње и порука које су инкорпориране у њу.

АНТУН ЛИСЕЦ

доктор медицине, специјалиста опште хирургије

**РЕАЛИЗАЦИЈА ХРИСТОВЕ ЗАПОВЕСТИ ЉУБАВИ ПРЕМА БЛИЖЊЕМУ,
КРОЗ ВАСПИТАЊЕ ЗА ПОШТИВАЊЕ ЉУДСКОГ ЖИВОТА,
ЗДРАВЉА, ПРЕДБРАЧНЕ СУЗДРЖАНОСТИ, СВЕТОСТИ БРАКА, БОЖЈЕГ ДАРА
ПЛОДНОСТИ И ДОСТОЈАНСТВА ЗАЧЕЋА.**

Хришћанска је дужност учавати проблеме данашњице, окренути се према Господу и код Њега тражити решења. Господ је самостално створио само Адама и Еву, а након тога суделује и стварању нових људи у сарадњи с њиховим родитељима. Враг не може наудити Богу, али жели уништити најдрагоцене Божје створење – човека. Не само што жели да се изводе убојства, него жели да, преко разних грехова, изумре човечанство. Тако су већ бројни народи дошли пред понор биолошког ишчезнућа.

АЊА АБРАМОВИЋ

мастер етнолог-антрополог, Нови Балканолошки Институт, Београд

ЖЕНСКО ПИТАЊЕ У ЦРКВИ

Рада се бави проучавањем мушко-женских односа православних верника, као и женскињама у цркви. Ауторка је члан цркве и на реалан начин сагледава однос према жени кроз антрополошку призму. У њему се проучава не оно у шта се верује, већ оно што људи чине.

МИЛОШ ЈЕФТИЋ

вероучитељ

УРОЂЕНИ ПОЈАМ О БОГУ

На основу Христових речи: Ако не верујете мојим речима, верујте мојим делима, ћемо показати да се Личност, и дело Исуса Христа поклапа са урођеним појмом о Богу код Хомо Сапиенса као врсте. Користићемо Еуклидски, математички метод, признат у науци. У овире теме изнећу и део из богате верочитељске службе.

УЧЕСНИЦИ КОЈИ ЋЕ ПРИЛОЖИТИ СВОЈЕ РАДОВЕ ЗА ЗБОРНИК БЕЗ ИЗЛАГАЊА:

ДР ЗЛАТКО МАТИЋ

Православни богословски факултет, Универзитет у Београду

ЕКЛИСИОЛОГИЈА КИНОНИЈЕ И МАГИСТЕРИЈУМ КАТОЛИЧКЕ ЦРКВЕ: ОТЕЖАНА РЕЦЕПЦИЈА

Сам концепт киноније и еклисиологија базирана на њему, највеће домете у римокатоличком богословљу и на нивоу црквених учитељских тела, доживели су на Ванредном епископском синоду 1985. године, сазваном поводом прославе јубиларних 20 година од завршетка Другог ватиканског концила. Појам киноније признат је тада за концилски *animitus*, иако није доминирао у саборском епистолярном *corpus*-у. Убрзо су, међутим, почеле да долазе критике на рачун такве богословске поставке. Тема истраживања је богословска процена тих евидентних и честих интервенција римске курије, са циљем да се дисциплинарно осигура супремација универзалне Цркве над локалним Црквама, а тиме и папског примата над епископском колегијалношћу.

ДР РАДЕ КИСИЋ

Православни богословски факултет, Универзитет у Београду

СХВАТАЊЕ КРШТЕЊА У ИЗЈАВАМА ЗАЈЕДНИЧКЕ ЛУТЕРАНСКО-ПРАВОСЛАВНЕ КОМИСИЈЕ

Током вишедеценијског плодотворног рада Заједничка лутеранско-православна комисија се више пута бавила темом крштења, а посебно исцрпно у документу „Крштење и миропомазанье као свете тајне иницијације у Цркву“ (Дурау, 2004). У овом излагању биће критички анализирани теолошке позиције обеју страна односно постигнути степен консензуса и његове потенцијалне еклисиолошко-екуменске импликације.

ДАНИЈЕЛ СТОКАНОВИЋ

мастер теолог

ВИДОВИ ИСПОЉАВАЊА РАДИКАЛНОГ ИСЛАМИЗМА У БИХ

Тема ће обухватити четири поглавља: 1.) Ислам у БиХ; 2.) Исламску Декларацију Алије Изетбеговића; 3.) Однос исламског света и исламизам у БиХ; 4.) Присуство радикалних исламиста у БиХ од почетка рата до данас; 7.) Закључак: перспектива суживота хришћана и муслимана у БиХ; Поднаслови ће бити укомпоновани у целивиту горе наведену тему.

НИКОЛА З. ПОПОВИЋ

дипломирани теолог

МОНАШКА ОДЕЋА У ПРЕИКОНОБОРАЧКОМ ПЕРИОДУ

У монаштву општежитељног типа, још од времена његовог оснивања, јасно се поклањала пажња одређеној врсти одеће. Одећа у Грчко-Римско свету није имала само практични и естетски значај, већ и симболички, приказујући одређене политичке, војне, верске и друштвене положаје. Одећа монаха своје порекло вукла је управо из такве средине и од такве врсте одеће, са наслеђем њеног симболизма, приказујући кроз њу свој хришћански начин живота. Претежно практична, и одређеног симболичког значења, таква врста одеће неприметно се уклапала у тадашње друштвене токове. Оваква одећа, задржала се све до каснијег периода историје и мало је мењала своју форму и значење.

СЛОБОДАН РУДИЋ

докторанд Одељење за историју, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

СРПСКЕ ДРЖАВЕ И ЦРКВА (1371-1402)

Дезинтегративни процеси, све уочљивији на просторима српског царства у годинама након смрти цара Душана 1355. године, и коначно смрт последњег немањићког владара цара Уроша 1371. године значајно су се одразили на положај српске цркве. Од стицања аутокефалности 1219. године, њен развој био је неодвојив од државног напретка отелотвореног у владајућој династији Немањића која је наступала са позиција заштитника црквених интереса. Слабљење и, на крају, изумирање владајуће династије условило је српску цркву да новог заштитника потражи међу нарастајућим моћницима који се у историографији називају обласним господарима. У раду се преиспитује позиционирање обласних господара према интересима цркве и улога цркве у изградњи нових држава на просторима њеног деловања, са посебним нагласком на потребу цркве да балансирањем између често завађених господара чува своје јединство.

ЗЛАТКО ВУЈАНОВИЋ

мастер теолог

СЕКУЛАРИЗАЦИЈА ДРУШТВА, ЦРКВЕ И ПОЈЕДИНЦА

Аутор разматра феномен секуларизације модерног друштва у теолошком кључу. Тема секуларизације постаје тема теологије и то као процес који је настао у окриљу Цркве. Човек се посматра као одговорно биће за секуларизовани свет у којем живи. Појам секуларизације се дефинише као нешто другачије од појма секуларизма. Акцент је пре свега на човеку, његовој слободи и одговорности за свет који се непрестано мења и од њега очекује одговоре на нова питања. Стога је рад подељен на три целине у којима се анализира секуларизација друштва, Цркве и појединца.